

	โรงพยาบาลศรีเมืองใหม่ หน่วยงานห้องคลอด ระเบียบปฏิบัติที่ : WI-LR-11	หน้า 1/6 ฉบับที่ ข แก้ไขครั้งที่ 2 วันที่ 7 ตุลาคม 2559
	เรื่อง : วิธีปฏิบัติการให้นมแม่	ผู้ทบทวน : หน่วยงานห้องคลอด
ผู้จัดทำ : นางเสาวนีย์ ฝูจิต	ผู้อนุมัติ : ประธาน PCT	

วิธีปฏิบัติการให้นมแม่

วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อให้มารดามีความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
- 1.2 เพื่อส่งเสริมสายสัมพันธ์แม่ลูก
- 1.3 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ห้องคลอด

ขอบข่าย

ระเบียบปฏิบัตินี้ใช้เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ห้องคลอดโรงพยาบาลศรีเมืองใหม่ ในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับมารดาที่มาคลอดที่โรงพยาบาลศรีเมืองใหม่

คำนิยาม

ทารก หมายถึง เด็กแรกเกิดในห้องคลอด

มารดา หมายถึง ผู้ที่มาคลอดในห้องคลอดโรงพยาบาลศรีเมืองใหม่

นโยบาย

-เพื่อส่งเสริมสายสัมพันธ์แม่ลูก

-เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ผู้รับผิดชอบ

-พยาบาลห้องคลอดมีหน้าที่ตรวจเต้านม หัวนม ลานนม Early Sucking ให้ความรู้เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ประเมิน Latch Score

-ผู้ช่วยเหลือคนไข้มีหน้าที่ในการ Early Bonding ,Early Sucking ให้ความรู้แก่มารดาและญาติ เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

	โรงพยาบาลศรีเมืองใหม่ หน่วยงานห้องคลอด ระเบียบปฏิบัติที่ : WI-LR-11	หน้า 2/6 ฉบับที่ ๖ แก้ไขครั้งที่ 2 วันที่ 7 ตุลาคม 2559
	เรื่อง : วิธีปฏิบัติการให้นมแม่	ผู้ทบทวน : หน่วยงานห้องคลอด
ผู้จัดทำ : นางเสาวนีย์ ฝัจิต	ผู้อนุมัติ : ประธาน PCT	

วิธีปฏิบัติ

ระยะฝากครรภ์

1. กิจกรรมโรงเรียนพ่อแม่ โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมทวิมารดาอายุครรภ์ตั้งแต่ 32 สัปดาห์มาดูแลเพื่อเตรียมคลอดที่ห้องคลอดซึ่งจะให้ข้อมูลเรื่องการผ่อนคลายความเจ็บปวด ประโยชน์และวิธีการให้นมบุตร และการปฏิบัติตัวในแต่ละระยะของการคลอด

ระยะรับใหม่

1. ตรวจสอบสมุดฝากครรภ์มารดาว่ามารดาได้ผ่านการตรวจเต้านม หัวนม ลานนมในขณะฝากครรภ์หรือไม่ ถ้ามารดามีปัญหาเรื่องเต้านม หัวนม ลานนม มารดาได้รับการแก้ไขในขณะฝากครรภ์หรือไม่
2. แรกรับ ตรวจร่างกายประเมินเต้านม , หัวนม, ลานนม พร้อมลงบันทึกในเวชระเบียนกรณีพบ
3. สอบถามมารดาและญาติถึงความรู้ / ทักษะ/ความพร้อมในการเลี้ยงลูกในการเลี้ยงด้วยนมแม่

ระยะคลอด

ถ้ามารดาคลอดอยู่ในระยะ Latent Phase ให้ความรู้มารดาและญาติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในหัวข้อต่างๆดังนี้

1. ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
2. ทำอุ้มในนมที่ถูกวิธี, การดูดที่ถูกวิธี
3. การบีบคูนนมแม่

โดยใช้สื่อการสอนเช่น แผ่นพลิกความรู้สำหรับมารดา

ระยะคลอด

ภายหลังทารกคลอด กระตุ้นให้มี Early Bonding โดยการปฏิบัติดังนี้

1. พยาบาลผู้รับเด็กและผู้ช่วยเหลือคนไข้รับเด็กจากหน้าห้องมารดา (ภายหลังการตัดสายสะดือ) มาวางภายใต้ Radiant warmer ดูแลทางเดินหายใจ Keep warm ประเมิน Apgar score
2. ทารกอาการปกติ Active ดี จึงให้ผู้ช่วยเหลือคนไข้ห่อตัวทารก อุ้มทารกจาก Radiant warmer มายังมารดาบนเตียงคลอด โดยพยาบาลผู้รับเด็กจะประเมินว่าทารกสามารถ Early Bonding ได้หรือไม่ ถ้าได้ก็นำทารกมานอนบนอกมารดา โดยให้ลำตัวทารกพาดลงมาบริเวณหน้าห้องมารดาให้เนื้อทารกแนบกับเนื้อมารดา ใช้ผ้าคลุมบริเวณหลัง/ลำตัวทารกเพื่อ Keep warm ให้มารดาโอบกอดทารก จึงนำทารกมาดูแลต่อและดูนมทันทีหลังเย็บแผลเสร็จ ภายใน 30 นาทีหลังคลอด

	โรงพยาบาลศิริราช หน่วยงานห้องคลอด ระเบียบปฏิบัติที่ : WI-LR-11	หน้า 3/6 ฉบับที่ ๗ แก้ไขครั้งที่ 2 วันที่ 7 ตุลาคม 2559
	เรื่อง : วิธีปฏิบัติการให้นมแม่	ผู้ทบทวน : หน่วยงานห้องคลอด
ผู้จัดทำ : นางเสาวนีย์ ฝ้ายจิต	ผู้อนุมัติ : ประธาน PCT	

ข้อบ่งชี้ที่สามารถให้การ Early Bonding ได้

ด้านทารก

- Apgar score 9-10 คะแนน Active ดี
- ทารกไม่มีภาวะ Fetal distress ก่อนคลอด
- สภาพทารกปกติ ไม่มี Abnormality
- GA 36 wks ขึ้นไปและภายหลังการคลอดทารก Active ดี Apgar score 9-10 คะแนน

ด้านมารดา

- มารดาคลอดปกติ
- มารดาไม่มีภาวะผิดปกติต่างๆก่อนคลอดคลอด
- มารดามีความพร้อมด้านจิตใจ

ข้อห้ามในการ Early Bonding

มารดา

1. มารดามีความผิดปกติในระยะรอคลอด เช่น Severe pain
2. มารดามีความผิดปกติในระยะรอคลอด
  - Prolong 2nd stage
  - Retained placenta
  - ให้อัตถุการในการช่วยคลอด V/E , F/E
  - มารดามีการสูญเสียเลือดเป็นจำนวนมาก (EBL > 500ml)
  - V/S ไม่ Stable
  - มารดาไม่มีความพร้อมด้านจิตใจ, เหนื่อย, อ่อนเพลีย

ทารก

- Apgar score < 9-10 คะแนน
- ทารกมีภาวะ Thick meconium
- ทารกมีภาวะ Secretion มาก / เหนียวเสี่ยงต่อการ obstruction
- มีภาวะหายใจหอบ
- Preterm มีน้ำหนักตัวน้อย เสี่ยงต่อภาวะ Sub temperature, หายใจหอบ

	โรงพยาบาลศรีเมืองใหม่ หน่วยงานห้องคลอด ระเบียบปฏิบัติที่ : WI-LR-11	หน้า 4/6 ฉบับที่ ๖ แก้ไขครั้งที่ 2 วันที่ 7 ตุลาคม 2559
	เรื่อง : วิธีปฏิบัติการให้นมแม่	ผู้ทบทวน : หน่วยงานห้องคลอด
ผู้จัดทำ : นางเสาวนีย์ ฝัฒจิต	ผู้อนุมัติ : ประธาน PCT	

ระยะหลังคลอด

กระตุ้นให้ทารกได้รับ Early Sucking ภายใน 30 นาทีหลังคลอดโดยประเมินความพร้อมของมารดาและทารกก่อนปฏิบัติ Early Sucking โดยการประเมินดังนี้

-มารดาไม่เหนื่อยหรืออ่อนเพลียจนเกินไป มีความพร้อมด้านจิตใจและยินดีที่จะเริ่มการ

Early Sucking

-มารดาไม่มีข้อห้ามใดๆของการ Early Bonding ภายในห้องคลอดมาแล้ว

-ทารก Active ดี ไม่มีภาวะหายใจหอบ สามารถ Early Bonding ในห้องคลอด

การปฏิบัติ Early Sucking

-พยาบาลนำทารกนอนเตียงเดียวกับมารดาให้คำแนะนำ นำทารกเข้าเต้ามารดาโดยการใช้ท่านอนในการให้นม เพื่อลดภาวะวิงเวียน หน้ามืดซึ่งอาจเกิดขึ้นภายหลังการคลอดได้

-ให้คำแนะนำในเรื่องการดูดนมวิธี โดยใช้หลัก 4ค(ดูดเร็ว,ดูดบ่อย,ดูดถูกวิธี,ดูดเกลี้ยงเต้า)

ทำอุ้มในการให้นมที่ถูกต้อง

-ให้ความรู้เรื่องต่างๆของนมแม่โดยใช้สื่อในการสอนเช่น VCD

-ประเมินความเข้าใจ การปฏิบัติของมารดาภายหลังให้คำแนะนำ

-ประเมิน Latch score พร้อมลงบันทึกในเวชระเบียน

	โรงพยาบาลศรีเมืองใหม่ หน่วยงานห้องคลอด ระเบียบปฏิบัติที่ : WI-LR-11	หน้า 5/6 ฉบับที่ ข แก้ไขครั้งที่ 2 วันที่ 7 ตุลาคม 2559
	เรื่อง : วิธีปฏิบัติการให้นมแม่	ผู้ทบทวน : หน่วยงานห้องคลอด
ผู้จัดทำ : นางเสาวนีย์ ฝูจิต	ผู้อนุมัติ : ประธาน PCT	

การประเมิน Latch Score

Latch Score เป็นการประเมิน Breast Feeding ว่าดีหรือไม่ Latch Score มี 5 หัวข้อในการประเมิน ให้คะแนนตั้งแต่ 0-2 คะแนน คือทำไม่ได้ หรือทำได้ไม่ดีให้ 0 ทำได้ถูกต้องหรือดี ให้ 2 คะแนน พอใช้จะให้ 1 คะแนน โดย 5 ข้อประกอบด้วย L,A,T,C,H ดังนี้

L (Latch) คือการอมหัวนมและลานนม ให้ 2 คะแนนถ้าอมหัวนมและลานนมถูกต้อง คือคางหรือมูกต้องแนบกับเต้านม ริมฝีปากทาบานออก สามารถดูดนมได้อย่างเป็นจังหวะ การอมต้องลึกถึงลานหัวนม (Areolar) เพื่อให้ลิ้นของเด็กสามารถที่จะนวดหรือกดลานหัวนม เพื่อให้มีน้ำนมไหลออกมาได้ ให้ 1 คะแนน อมไม่ลึกถึงลานหัวนม อมแค่ระดับหัวนมเป็นการ Latch ที่ผิด ทำให้หัวนมแตกแม่จะเจ็บ ให้ 0 คะแนน ถ้าเด็กไม่สนใจอมหัวนม หรือลานนมไม่ยอม Latch

A (Audible swallowing) คือการได้ยินเสียงกลืนนมชัดเจนหรือไม่ ให้ 2 คะแนน ถ้าได้ยินเสียงกลืนนมชัดเจนเป็นจังหวะ แสดงถึงเด็กดูดนมและนมไหลได้ดี ให้ 1 คะแนนถ้าได้ยินเสียงกลืนนมฟังไม่ชัดเจน ให้ 0 คะแนนถ้าไม่กลืนเลยหรือกลืนแต่ไม่ได้ยินเสียง

T (Type of nipple) จะต้องมี การประเมินหัวนมหลังการดูด 3 เรื่อง Shape ,Size and Texture การดู Shape ให้ดูว่าหัวนมบอดหรือบวมหรือไม่ การดู Size ให้ดูว่าขนาดของหัวนมใหญ่เกินไปเมื่อเทียบกับปากของทารกหรือไม่ การดู Texture ให้ตรวจดูว่าความยืดหยุ่นของหัวนมและลานนมเป็นอย่างไร หัวนมเป็นแผลหรือไม่ ในการให้คะแนน ให้ 2 คะแนน ถ้าหัวนมปกติทั้ง Shape ,Size and Texture ถ้าผิดปกติมองแล้วน่าเป็นอุปสรรคต่อการ Latch เช่น หัวนมบอด ขนาดของหัวนมใหญ่เกินไป หรือหัวนมเป็นแผล ให้ 0 คะแนน ถ้าอยู่ระหว่างกลางๆ ให้ 1 คะแนน

C (Comfort) ประเมินโดยดูว่า แม่สะดวกสบายในการให้นมหรือไม่ และตรวจร่างกายดูว่าหัวนมเป็นแผลหรือไม่ ไม่มี Breast engorged หรือมี sign of inflammation or Abscess หรือไม่ ให้ 2 คะแนน ถ้าแม่ Comfort ให้ 0 คะแนนถ้าไม่ Comfort หรือตรวจพบมีหัวนม เจ็บ แดง ให้ 1 คะแนน

H (Hold) หรือท่าการอุ้มทารก ประเมิน 2 เรื่องคือการ Hold เด็กทารก และการ Hold เต้า การ Hold ที่ถูกต้องจะทำให้สะดวกสบาย ไม่ปวดหรือเมื่อยและทารก Latch ได้ถูกต้อง ทั้งการ Hold เด็กและ Hold เต้า (ท่าการอุ้มทารกเช่น Cradle ,Cross ,Football Hold) ทำในการ Hold เต้านมได้แก่ท่า V Shape ,C- Shape, U-Shape ให้ 2 คะแนนถ้า Hold เด็กทารกและเต้านมได้ถูกต้อง เกิด Comfort ไม่ปวดเมื่อย และทารก Latch ได้ดีถ้าอุ้มผิดทำให้เกิด Discomfort และ Latch ได้ไม่ดี ให้ 0 คะแนน ถ้าอยู่ระหว่างกลางให้ 1 คะแนน เมื่อประเมินทั้ง 5 ด้าน คือ L,A,T,C,H และให้คะแนนแล้วทำการรวมคะแนน Latch score <8 คะแนนถือว่า Breast Feeding ไม่ดี ต้องให้ความช่วยเหลือ

	โรงพยาบาลศรีเมืองใหม่ หน่วยงานห้องคลอด ระเบียบปฏิบัติที่ : WI-LR-11	หน้า 6/6 ฉบับที่ ข แก้ไขครั้งที่ 2 วันที่ 7 ตุลาคม 2559
	เรื่อง : วิธีปฏิบัติการให้นมแม่	ผู้ทบทวน : หน่วยงานห้องคลอด
ผู้จัดทำ : นางเสาวนีย์ ฝัฟัด	ผู้อนุมัติ : ประธาน PCT	

สรุป LATCH SCORE		
หัวข้อ	คะแนน	รายละเอียด
Latch ลูกของคุณแม่อมหัวนมได้ง่ายหรือต้องมีคนคอยช่วย	2	อมเต้านมถูกต้อง คือคางหรือจมูกต้องแนบกับเต้านม ริมฝีปากทารกบานออกสามารถดูดนมได้อย่างเป็นจังหวะ การอมต้องลึกถึงลานหัวนม เพื่อให้นมไหลพุ่งออกมาได้
	1	อมไม่ถึงลานหัวนม อมแค่ระดับหัวนม
	0	ถ้าเด็กไม่สนใจอมหัวนมหรือลานหัวนม ไม่ยอม Latch
Audible ได้ยินเสียงกลืนนมชัดเจนหรือไม่ บ่อยแค่ไหน	2	ถ้าได้ยินเสียงกลืนนมดังฟังชัดเจน เป็นจังหวะ
	1	ได้ยินเสียงกลืนนมฟังไม่ชัดเจน
	0	ไม่ได้ยินเสียงกลืนนม
Type of nipple หัวนมคุณแม่ยื่นชัดเจนหรือแบน	2	ปกติ
	1	มีความผิดปกติบ้างแต่ไม่มาก
	0	หัวนมบอด หัวนมใหญ่มากหรือเต้านมหรือลานนมแข็ง
Comfort คุณแม่เจ็บหัวนมหรือไม่คัดตึงแค่ไหน คุณแม่เจ็บหัวนมหรือไม่คัดตึงแค่ไหน	2	แม่สะดวกสบาย ไม่เจ็บปวดเวลาให้นมหรือหลังให้นมลูก
	1	มีความไม่สะดวกสบายบ้างแต่ไม่ทำระดับ 0
	0	แม่ไม่สะดวกสบายเจ็บปวดเวลาให้นมหรือหลังให้นมลูกได้ทั้งจากการสอบถามหรือการตรวจร่างกายพบเต้านมเป็นแผลหรือมี Severe Breast engorged หรือมี sign of inflammation or Abscess
Hold อุ้มทารกได้เองหรือมีคนคอยช่วย	2	Hold เด็กทารกและเต้านม กระทำได้อย่างถูกต้อง เกิด comfort คือไม่ปวดเมื่อยและทำ Latch ได้ดี
	1	Hold เด็กทารกได้ดีปานกลาง ส่วนใหญ่ถูกแต่มีบางจุดที่จะต้องแก้ไข
	0	Hold ทารกผิดจนทำให้ Latch ได้ไม่ดี หรือเกิดความไม่สบายปวดเมื่อย